

Pinhas Artzi köszöntése a 2006. évi Scheiber Sándor-díj átadásakor

Pinhas Artzi professzor, aki a Kulturális Örökség Miniszterének Scheiber Sándor-díját a 2006. évben átveszi, mint Landler Péter Budapesten született 1923-ban. Felsőfokú tanulmányait párhuzamosan végezte az Országos Rabbiképző Intézetben és a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Bölcsészdoktori oklevelét *summa cum laude* nyerte el (1948), ezután – a régi tanulmányi rendnek megfelelően – megkapta a rabbi oklevelet is (1949). Tanulmányait záró dolgozatában II. Nabú-kudurri-uszur / Nebúkhadreccar babylóni király Jeruzsálem elleni hadjárataival, a templom pusztulásával foglalkozott (“Júda utolsó évtizedének külpolitikai fejleményei a legújabb bábéli feliratok tükrében”, 1948), assziriológiai és biblikus tudását egyaránt hasznosítva. Ma, fél évszázaddal később, szinte sorszerűnek érezzük, hogy a fiatal rabbi, aki a felejthetetlen Dávid Antal ékírásos óráin megszerette az ókori Mezopotámia világát, éppen a *hurban* emlékét akarta feldolgozni: kiírni magából a magyarországi zsidóság és saját maga alig néhány évvel korábbi szenvedéseit. A tudós rabbi és cionista vezető hűségesen követte a *Pirké avot* (1,17) szavait: לא המדרש עקר לא המעשה, talán azzal a hangsúlybeli módosítással, hogy számára a kutatás és a tett egyaránt fontos volt. Jelentős itthoni cionista tevékenység és győri rabbiság után 1950-ben alijázott. Izraelben – szellemes fordításként választott névvel – Pinhas Artzi gyorsan beilleszkedett a fiatal ország fejlődő életébe, katonai szolgálatot teljesített, családot alapított. Jeruzsálemben élt, de oktatói tevékenysége a nem sokkal korábban megalapított Bar Ilan Egyetemhez kötötte, itt járta végig az egyetemi fokozatokat. Ő vezette be Izraelben az egyetemi oktatásba az ókori Kelet történetével foglalkozó kollégiumokat (1956), egy időben vezetője volt a Történeti, illetve a Héber és Sémi Nyelvek intézeteknek, megalapította az Assziriológiai Intézetet (1980). Most már évek óta ennek az egyetemnek professor emeritusa. Tudományos munkájának középpontjában évtizedeken át az el-Amárna diplomáciai levéltár anyaga állt, az az ékírásos szöveganyag, amelynek révén az i. e. 14. századból ismerhetjük Szíria, Fönícia, a később kialakuló Izrael városait, köztük Jeruzsálemet, és az akkád szövegbe beiktatott kanaáni szavakból a bibliai héber nyelv egyik előzményét. Feltárta a nemzetközi szerződések jelentőségét az ellentétes érdekű hatalmak közötti egyensúly fenntartásában. Artzi professzor Amárnával foglalkozó munkássága nagy elismerést szerzett neki mind hazájában, Izraelben, mind a nemzetközi tudományos életben. Nyugdíjba vonulása alkalmából tudóstársai gazdag, tartalmas emlékkönyvvel köszöntötték (1990). Egykori magyarországi társaival és fiatalabb kollégáival évtizedeken át folyamatosan szívélyes szakmai és baráti kapcsolatokat ápolt, segítette érintkezésüket izraeli tudományos körökkel. Több alkalommal járt Magyarországon, emlékezetes előadásokat tartott az MTA Judaisztikai Kutatócsoport megnyitó ünnepségén (1988) és a Bacher Vilmos Emlékérem átvétele alkalmából (2000). Pinhas Artzi életműve gyönyörű példáját adja annak, hogy a régi budapesti Rabbiképző milyen tág horizontot rajzolt ki növendékei szeme előtt: középpontjában a Bibliával és a zsidó hagyománnyal, de a múltban az ókori Kelet világáig és a jelenben a magyar kultúráig terjedően.

Ebben az órában, amikor drága barátunk, Pinhas Artzi kitüntetését ünnepeljük, bár maga nem tudott közénk eljönni, köszöntésünk és meleg üdvözlötünk eléri otthonában: *ana káša lu šulmu ana mātika lu šulmu.*

Komoróczy Géza